

ХАЛА́ТОВ Артем Артемович (14. 12. 1942, Ташкент) — фахівець у галузі високотемпературної теплофізики та теплоенергетики. Доктор технічних наук (1978), професор (1981), академік НАНУ (2012). Заслужений діяч науки і техніки України (2018). Державна премія України в галузі науки і техніки (2010), премії імені Г. Проскури (1992) і В. Толубинського (2003) НАНУ, Наукового комітету НАТО (2002), імені О. Ликова НАН Білорусі (2010). Закінчив Казанський авіаційний інститут (РФ, 1967), де відтоді й працював. Від 1978 — в Інституті технічної теплофізики НАНУ (Київ, 1979—83 — за сумісництвом): від 1983 — завідувач відділу високотемпературної термогазодинаміки, водночас 1986—94 — заступник директора з наукової роботи; 1979—81 — професор Київського вищого військового авіаційно-інженерного училища; від 1981 з перервою — у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут»: 2011—21 — засновник і завідувач кафедри фізики енергетичних систем, від 2021 — професор кафедри прикладної фізики; 1996—2001 — запрошений професор Університету м. Кардіфф (Велика Британія), 2003—04 — Військово-повітряної академії США й Університету шт. Юта; від 2015 — завідувач відділу термогазодинаміки енергетичних газотурбінних установок Відділення цільової підготовки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» при НАНУ; від 2022 — провідний науковий співробітник відділу прогнозування розвитку електроенергетичного комплексу Інституту загальної енергетики НАНУ (Київ). Створив загальну теорію термогазодинаміки потоків у полях відцентрових

масових сил різної природи. Обґрунтував умови фізичної подібності обертових систем, закручених, вихрових і криволінійних потоків, отримав найбільш загальні закони тепло- та масообміну в потоках з закруткою, сформулював більш точні межі режимів в обертових каналах, розвинув теорію відцентрової нестійкості Гертлера, сформулював умови ламінарно-турбулентного переходу і випереджаючого зростання теплообміну в поверхнево-вихрових системах. Вперше виявив нові фізичні явища — пригнічення пристінної турбулентності в потоках з закруткою, стрибкоподібну зміну витрат закрученого потоку в надзвукових соплах Лавалю, створення об'ємно-вихрової структури в поверхнево-вихрових системах. Отримані результати послужили основою нових фізичних концепцій і методів розрахунку високої точності, що використані при розробленні вихрових систем охолодження лопаток авіаційних, морських і енергетичних газових турбін, малогабаритних ракетних двигунів управління зі змінюваною тягою, нових вихрових технологій аеротермодинаміки для різних галузей промисловості.

Основні праці

Гидродинамика, тепло- и массообмен закрученных потоков в осесимметричных каналах. Москва, 1982 (співавт.); Основы научных исследований: Учеб. пособ. К., 1985 (співавт.); Теория и техника теплофизического эксперимента: Учеб. пособ. Москва, 1985; 1993 (співавт.); Летательные аппараты и силовые установки: Учеб. пособ. К., 1988 (співавт.); Теория и практика закрученных потоков. К., 1989; Термогазодинамика сложных потоков около криволинейных поверхностей. К., 1999 (співавт.); Теплообмен и гидродинамика около поверхностных углублений. К., 2005; Энергетическое газотурбостроение: современное состояние и тенденции развития. К., 2008 (співавт.); Розробка й впровадження суднових ГТД ДП НВКГ «Зоря»-«Машпроект». М., 2010 (співавт.); Обеспечение показателей надежности и ресурса ГТД стационарного применения. Х., 2011 (співавт.); Термодинаміка газового потоку: Підруч. К., 2020 (співавт.); Тепло- та масообмін в новому енергоефективному тепломасообмінному апараті за М-циклом. К., 2021 (співавт.); Теорія теплопровідності: Підруч. К., 2022 (співавт.); Swirling flow and heat transfer in a pipe: Decay and transition to axial flow // International J. of Heat and Mass Transfer. 2024. Vol. 233 (співавт.).

Рекомендована література

1. К 70-летию со дня рождения академика НАН Украины

- А. А. Халатова // Промышленная теплотехника. 2012. № 6;
2. Інститут технічної теплофізики НАН України. Історія та сьогодення. К., 2018;
3. 80-річчя академіка НАН України А. А. Халатова // Вісн. НАНУ. 2022. № 12.
- О. С. Ступак*

Бібліографічний опис:

Халатов Артем Артемович / О. С. Ступак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891491>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).